

La nova prova d'accés a la Universitat i la LOMLOE

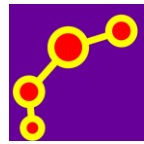
El Col·legi Oficial de Químics de les Illes Balears i l'Associació de Químics de les Illes Balears volem expressar la nostra preocupació sobre la nova estructura que ha plantejat el Govern Espanyol per a l'accés al sistema educatiu universitari. Aquesta preocupació és una prolongació de la ja manifestada anteriorment respecte a l'actual reforma del sistema educatiu (Llei orgànica 3/2020 de 29 de desembre - LOMLOE) i la seva aplicació per part de la nostra comunitat autònoma.

El Decret 33 /2022, d'1 d'agost pel qual s'estableix el currículum del batxillerat a les Illes Balears, al seu article 4 indica que una de les finalitats del batxillerat és "Capacitar els alumnes per accedir a l'educació superior.". Aquesta finalitat és exclusiva de l'etapa del batxillerat i per tant pensam que per sí sol implica que la metodologia d'ensenyament-aprenentatge d'aquesta etapa no pot ser la mateixa que en etapes educatives prèvies com la primària o inclús secundària.

El plantejament de la LOMLOE cerca que els estudiants no només adquireixin certs coneixements bàsics sinó que també desenvolupin unes *competències*. Aquest ambició objectiu d'aprofundir en el coneixement per fer-lo propi i permetre el seu ús expert en situacions reals requereix molta dedicació per part de tots els actors i un domini profund dels coneixements que s'han d'emprar. Compartim aquest plantejament, però matisant que no totes les disciplines es poden ensenyar, aprendre i avaluar de la mateixa manera. El treball competencial a l'aula passa per un procés de metacognició on el propi alumne n'ha de ser el protagonista i on el docent ha de dissenyar situacions, tasques i activitats per tal de facilitar l'aprenentatge i la metacognició. Aquesta no és una tasca senzilla i requereix temps de disseny i planificació així com hores de docència directa amb els estudiants.

Per tant, el replantejament que fa la LOMLOE basant l'ensenyament en les situacions d'aprenentatge ha de ser flexible i respectuós amb les característiques de cada disciplina. Disciplines com la Química tenen uns sabers bàsics que requereixen, per la seva dificultat intrínseca, un entrenament intensiu fins al seu assoliment. Sense el domini d'aquests sabers bàsics resulta incoherent esperar que l'alumnat els empli satisfactòriament per resoldre diferents situacions d'aprenentatge i, en tot cas, dificulta la seva transició als estudis universitaris.

La Química té un fort component experimental, i les activitats de laboratori constitueixen una part inherent a aquestes matèries que si es potencien ajudaran a adquirir les competències necessàries per part de l'alumnat. Però, la situació real i actual és que molts de centres educatius han reconvertit els seus laboratoris en espais docents dedicats a altres activitats i aquells centres que han pogut mantenir els laboratoris tenen una equipació minsa. Si la situació és complicada a l'ESO i batxillerat, en el cas de primària és completament inassolible. No es disposen d'espais per poder fer eina amb activitats relacionades amb l'àmbit científic. La LOMLOE ha desperdiciat l'oportunitat

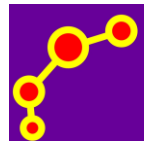

d'incorporar aquest component experimental i de realitzar una forta inversió per a que els centres de primària puguin disposar d'espais per desenvolupar aquestes activitats i que tots els centres on s'imparteix secundària obligatòria i batxillerat disposin de laboratoris docents ben equipats.

A aquest fet, hem de sumar una reducció de les hores a les assignatures de l'àmbit científic, especialment de la matèria de Física i Química, que s'ha produït a les Illes Balears. Les dificultats associades a la implantació de la LOMLOE amb metodologies competencials que forçosament requereixen més temps són difícilment compatibles amb la reducció d'un 25% de les hores de docència. El resultat inevitable serà una disminució clara de continguts, competències, sabers a aquesta etapa educativa de vital importància per enfrontar la universitat, amb les conseqüències que d'això se'n derivaran quan els alumnes accedeixin al primer curs del grau. El fet de treballar en situacions d'aprenentatge diverses, complexes i de demanar als estudiants semi productes i productes i artefactes digitals per treballar tots els criteris d'avaluació des d'un punt de vista competencial suposa el fet de sacrificar sabers-continguts i prioritzar els aprenentatges a partir dels criteris. Això suposa inevitablement la falta de tasques d'entrenament per aprofundir en els procediments per resoldre problemes químics reals d'equilibri, àcid-base, cinètica química, ... que fins ara se podien treballar, avaluar amb l'alumnat i que proporcionaven la base adequada per accedir amb condicions al grau de química de la universitat i garantir-ne l'èxit.

Un altre aspecte a mencionar és la inclusió d'una nova via d'accés a la universitat: el batxiller general. Aquesta modalitat de batxillerat pot ser molt interessant i atractiva per aquells estudiants que desitgin cursar estudis molt transversals, com el grau d'Educació Infantil o el grau d'Educació Primària. Però, pot resultar completament contraproductiu per aquells estudiants que volen estudiar carreres científiques, tècniques i experimentals com el grau de Química. Probablement podran accedir amb una millor nota d'accés però també amb unes mancances que es faran patents just iniciat el curs i que difícilment podran superar. Sembla necessària una orientació per part de les autoritats educatives en aquesta direcció per evitar situacions no desitjades. Segurament, s'ha de fer palesa que l'orientació als estudiants de batxiller no ha d'anar encaminada únicament a poder accedir a un determinat grau, sinó que ha d'anar encaminada a poder accedir i a acabar amb èxit un determinat grau. La formació de Batxillerat ha d'anar encaminada a l'èxit als graus universitaris i les proves d'accés han de facilitar un sistema que garanteixi un accés just i equitatiu per a tot l'alumnat que finalitzi l'etapa secundària postobligatòria.

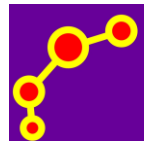
En definitiva, els fets anteriors posem de manifest que el disseny d'aquesta etapa educativa no facilitarà la transició entre els nivells educatius de batxillerat i universitari. Qualsevol metodologia d'ensenyament-aprenentatge ha de cobrir els prerequisits necessaris per a la correcta transició dels alumnes als diferents graus universitaris.

D'altra banda, la nova estructura de la prova d'accés a la universitat no serveix per pal·liar aquesta situació. La estructura que planteja el *Ministerio de Educación y Formación Profesional* per l'any 2028 preveu una fase d'accés i una d'admissió. La fase d'accés incorpora, com a gran novetat, una prova general, la que s'ha vingut anomenant prova de maduresa, i una prova de modalitat. Consideram que aquesta nova estructura no aporta res, pels següents motius:

- Una prova de maduresa pot tenir molt de sentit, però no com a prova d'accés a la Universitat. El disseny de la prova de maduresa està ple de carències metodològiques i conceptuals i a més resulta inviable des del punt de vista organitzatiu. No és més que la translació de les situacions d'aprenentatge aplicables a una aula amb 25-30 alumnes a una prova amb una participació simultània a les nostres Illes d'uns 5000 alumnes. El factor d'escala, que el químics coneixem en profunditat, no s'ha tingut en compte. A més, juntament amb la LOMLOE, permetrà l'accés a la universitat a persones que no tenen la capacitat acadèmica per accedir.
- La prova de modalitat, d'acord amb un esborrany ministerial de l'11 d'octubre de 2022, és de Matemàtiques II o de Matemàtiques aplicades a les Ciències Socials II en el cas d'alumnes que cursen un batxillerat de Ciències i Tecnologia, o bé de Llatí II o de Matemàtiques aplicades a les Ciències Socials II en el cas d'alumnes que cursen el batxillerat d'Humanitats i Ciències Socials. A més, com s'ha esmentat abans, la LOMLOE incorpora un nou batxillerat, el batxillerat general, i la prova de modalitat d'aquest batxillerat general es correspon amb una nova assignatura anomenada Ciències Generals. A aquest batxillerat general l'alumne ha de cursar l'assignatura de Matemàtiques Generals, a primer de batxillerat, i una de Ciències Generals, a segon de batxillerat, juntament amb altres matèries específiques de modalitat. Així, i d'acord amb la filosofia d'un batxillerat general, es podria tenir accés a un ample ventall de graus universitaris, entre els quals graus com Química, Física, Matemàtiques o Enginyeries. Per tant, la situació pot ser pitjor que l'actual i podran accedir als estudis de Química i de l'àmbit científic estudiants amb bones notes de batxiller i de les PBAU però amb mancances significatives ja que no han cursat assignatures que després seran de vital importància als graus, amb el consegüent increment de les taxes d'abandonament a primer curs d'aquests graus. De fet, des del curs 2020, aquest tipus de mancances ja han estat detectades pel professorat dels primers cursos dels estudis de grau de les branques de coneixement de Ciències, fruit de la incrementada optativitat en les proves d'accés a la Universitat derivada de la COVID-19.

A tot això, s'ha de sumar el catastròfic procediment seguit per part del *Ministerio de Educación y Formación Profesional*. Un procediment resultat de la improvisació i del desconeixement de les autoritats del *Ministerio de Educación y Formación Profesional*. El punt àlgid s'ha produït el mes de desembre en el que s'ha presentat diverses propostes completament diferents sobre l'estructura de la PBAU just un mes abans, segons el mateix ministeri, de la publicació de la nova estructura de la PBAU. Ara ens

trobam al mes de febrer amb un altre esborrany de projecte de real decret que s'ha d'aplicar als estudiants que estan cursant primer de batxiller. Serà el darrer?

No es pot jugar ni improvisar amb el futur dels estudiants ni amb l'esforç de professors i famílies.

És una prova evident d'una falta de voluntat de consensuar l'estructura de la PBAU amb els vertaders experts que són el professorat de secundària i els especialistes i equips organitzadors de la PBAU de les universitats.

En definitiva, en la redacció i implementació de la LOMLOE i en el disseny de la PBAU sembla que no s'ha considerat suficientment que una de les finalitats del batxillerat és "capacitar els alumnes per accedir a l'educació superior". Si hi havia mancances de formació a l'arribada a la Universitat abans d'aquesta reforma, la combinació de canvis profunds en la metodologia, sistema d'avaluació, manca de recursos, reducció del nombre d'hores de docència i una estructura de la PBAU que no permet discriminar als millors estudiants fa molt probable que la transició dels estudiants a la Universitat es vegi seriosament compromesa.

Finalment, volem deixar clar que les reflexions que recull aquest document es fan des del convenciment de la necessitat de la contínua autocrítica i de la necessitat de consensuar amb la comunitat universitària aquesta etapa educativa i l'accés a la universitat per garantir una progressiva millora i modernització del sistema.

Per tot l'esmentat anteriorment, **SOL·LICITAM:**

1. Que es creïn de manera urgent els mecanismes necessaris per coordinar entre l'ensenyament secundari i l'universitari els sabers bàsics que s'han de garantir a secundària i al batxillerat per facilitar l'accés de l'alumnat a les carreres de ciències i de tecnologia.
2. Que es tingui en compte l'opinió de les Universitats en el disseny de les proves d'accés a la Universitat, tant per part del *Ministerio de Educación y Formación Profesional* com de les diferents comunitats autònomes.
3. Que es revisin les decisions autonòmiques que tenen a veure amb l'aplicació de la LOMLOE pel que fa als recursos disponibles i al nombre d'hores lectives de les assignatures d'àmbit científic (reducció d'1 hora setmanal a 1r de Batxillerat).

Juntes directives

Col·legi Oficial de Químics de les Illes Balears

Associació de Químics de les Illes Balears